

Politiken på Timor rör på sig!

Exakt på dagen ett år, den 19 oktober, efter förra besöket landar fem aktiva eller före detta svenska riksdagsledamöter igen i Dili. Vi skulle köra del två av vårt utbytesprogram med det 88 personer starka östtimoresiska parlamentet. I fjol gällde det hur man skapar en fungerande statsbudget med stark inblandning av de folkvalda. I år är temat valproceduren och valkampanjande.

Vi är en lätt ommöblerad grupp mot i fjol, men har fått fin förstärkning i den mycket kompetenta och pedagogiska Kristina Lemon från valmyndigheten. Hennes genomgångar om hur svenska val går till är en succé.

Tre dagar rullar seminariet på innanför parlamentets väggar och glädjen i igenkännandet från båda håll är inte att ta miste på. När man börjar bli vänner så börjar även det verkliga utbytet ske...

Kvinnligt deltagande

Så deltagandet och intresset var på topp även vid mitt bidrag; kvinnligt deltagande i den politiska processen. Det väcker viss uppmärksamhet när jag samlar bara kvinnorna till en eftermiddags workshop. Men det blev ännu mer utdelning än jag hade vågat hoppas på, väldigt starkt till och med! Det var nämligen första gången alla partiernas kvinnor satt tillsammans och pratade personligt om vad politiken gav eller tog av dem, och vilket stöd de ville ha. Det satte i gång en nästan terapeutisk process med berättelser och tårar från motståndskampens faser och faser. Många minnen från 1975 och framåt, en del klarade inte riktigt att berätta om tortyr, fängslanden och övergrepp som hade skett under den indonesiska ockupationen. Men de bedyrade att det var bra och behövligt och att de själva från och med nu inte skulle vänta på tillåtelse att träffas, utan ta tag i sitt eget nätverkande, dessa 22 kvinnor.

Minskad FN-närvaro

UNDP finns kvar på ön, fast det mesta av annan FN-närvaro nu fasats ut, och de underlättar vårt demokratiprojekt betydligt. Genom dem får vi också en snabb överblick av vad som politiskt är på gång i landet. Oljeinkomsterna rullar in men fonderas och det riskerar att bli till ett inrikespolitiskt problem om det blir känt. Särskilt veteranerna från motståndskampen är misstänksamma mot hur Fretilin ändrat sina prioriteringar som regeringsinnehavare jämfört med från gerillatiden. Uteblivna akutinvesteringar i skola, hälsovård och vägar sticker i ögonen medan landets förmögenhet byggs upp i slutna fonder...

Men jag blir mer trygg när jag lyssnar på premiärministern Alkatiris rådgivare som säker konstaterar att

de inte tänker sätta landet i låneskuld varken till Världsbanken eller till IMF, utan vill försöka var obundna och skaffa sig sin egen bas. Deras ansökan om medlemskap i handelsgrupperingen ASEAN ligger nu inne för behandling och det är nog ett klokt drag. Samtidigt inser alla bedömare att bristen på investeringar i egen produktion är överhängande—inte ens en cykelfabrik eller en kemtvätt, skämtar vi om, men med en del allvar.

Oljeberoende farligt

Att ha olja som enda inkomstkälla vid sidan av bistånd är för bräckligt. Förhandlingarna med Australien om vinsterna för de delade oljefyndigheterna är långt ifrån klara. Där har man för övrigt satt in landets unge stjärna José Lobato, son till frihetshjälten och en påtagligt begåvad trettioåring. Hans plats i parlamentet som ordförande i infrastrukturutskottet lär bli svår att fylla. Han är tippad som blivande president, kanske inte nu genast efter Xanana men säkerligen i en inte helt avlägsen framtid. En liten regering med en liten befolkning måste ringa in de begåvningar som finns, så överhopp från parlamentet till regeringen under de gångna tre åren har inte varit helt ovanliga.

Val 2007

Nuvarande folkhjälden och den älskade landsfadern Xanana Gusmão lär enligt ryktet inte vilja låta sig övertalas till en ny omgång, när valsedlarna skall fastställas inför 2007 års val. Både president och nytt parlament, denna gång med färre mandat, är skall väljas. Förberedelserna är på gång och viktigast är en eller två vallagar som regeringen nu ämnar lämna på "riksdagens bord" i juni-juli nästa år. Men UNDP-vännerna misstänker att man kommer att söla så att eventuella ändringar inte skall hinnas med.... Den mycket säkra ministern för statens administration, Ana Pessoa, föreföll ha allt i ett järngrepp och tidsplanen ligger klar. Icke desto mindre uppskattade även hon våra svenska insatser av erfarenhetsförmedling om valprocedurer liksom den australiske före detta IDEA-medarbetarens redogörelse för effekten av olika valsystem. Men att det skall vara ett proportionellt system och inte ett med enmansvalkretsar framgår dock av konstitutionen.

Framsteg sker

Under en eftermiddag ordnade jag så att vi fick komma ut ur stan och bland annat upp i bergen. Härligt med utsikten och intressant att se det berömda jesuitprästseminariet där flera avgörande internationella konferenser hölls före folkomröstningen.

Min bedömning av läget är att det inte är tröstlöst, utan ganska rimligt politiskt arbete som pågår och med både hopp och tillförsikt. Utvecklingen tycks inte ha stagnerat, utan små och större positiva förändringar noterades sedan förra året. Om inte annat tycks oppositionen ha vaknat till liv och trots mer produktivt

samspel i parlamentet med det dominerade Fretilin fanns också en självkänsla och mer initiativkraft både från dem och från parlamentet som sådant gentemot regeringen. Det jag emellertid fortfarande efterlyser är större självmedvetenhet och marknadsföringskraft gentemot den egna hantverkskulturen, liksom en mer

uttalad vilja att lyfta fram musik, dans, mat etc. Identiteten som östtimores behöver stärkas både för nationsbygget, som turistiskt lockbete och som bärande signum för en framtida exportproduktion.

Lotta Hedström (mp)

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.